

Seminár rozhodcov plážového volejbalu ERC, Perugia, 5.-8. mája 2005

Na tohtoročnom seminári medzinárodných rozhodcov boli čisto plážovému volejbalu venované jeden a pol dňa. Zvyšok programu bol spoločný – hlavnou témou bola psychológia rozhodcu a rozhodovania a zvládanie vonkajších a vnútorných konfliktov (*bude rozpracované v samostatnom metodickom liste pred letnými seminármi*).

Sekciu plážového volejbalu viedol člen komisie rozhodcov poverený riadením plážového volejbalu – Ilja Iliev (BUL) a zástupcovia svetového plážového volejbalu – Jeff Brehaut (ENG) a D. Cox (NOR). Na začiatku zhodnotil priebeh Európskych súťaží v plážovom volejbale, kde vyzdvihol kvalitu rozhodovania na finálových turnajoch počas predchádzajúcich súťaží.

Rozhodca nemôže prísť na turnaj nepripravený – všetky vzdelávacie materiály sú na web stránke FIVB (www.fivb.ch). Zároveň sa nesmie bez schválenia ERC zúčastňovať vo funkcii rozhodcu žiadnych oficiálne neschválených akcií.

Rozhodcovia na turnaji musia výrazne pomáhať pri jeho organizácii – je to síce zaťažujúce, ale na prospech vecí.

Pre medzinárodné akcie stačí základná angličtina – ale keďže sú inštalované mikrofóny pre IR, niekedy je to problém.

Výhodou je sledovať výkony vynikajúcich rozhodcov a učiť sa od nich. Jednoznačným rastom kvality národných rozhodcov plážového volejbalu je sprevádzané akékoľvek podujatie, ktoré je v príslušnej krajine organizované. Neutrálni rozhodcovia tam pôsobia ako „učitelia“ pre lokálnych rozhodcov.

Počet stretnutí počas jedného dňa sa šplhá až na číslo 10 – rozhodca je zodpovedný za udržiavanie si svojej kondície aj počas extrémnych podmienok – pitný režim, ochrana pred úpalom...

Požiadavky na zdravotný stav (platí aj pre volejbal):

- Body mass index (BMI = váha v kg / výška v m²) má byť menej ako 30 – v opačnom prípade rozhodca nebude nominovaný na stretnutia vrcholných podujatí – je to aj zo zdravotných dôvodov.
- Okrem toho musí mať rozhodca zrkovú ostrosť >0,8, normálne zrkové pole
- Sluch – rozhodca by mal počuť šepot z 5 metrov
- Tehotné rozhodkyne môžu rozhodovať maximálne do ukončeného 6. mesiaca tehotnosti.

Zo skúseností z minulého súťažného ročníka vyplynuli nasledovné problematické oblasti, ktoré boli rozdiskutované:

- a) nedostatočné dodržiavanie **12 sekundového intervalu** medzi rozohrávkami
- b) zlá interpretácia **stupnice trestov**
- c) nedostatočná **komunikácia** medzi rozhodcami počas stretnutí
- d) **coaching** (trénovanie, resp. vedenie družstva počas stretnutia) – nie je povolený, ale je to problém, kde treba jasne špecifikovať, čo coaching znamená – objavuje sa najmä v juniorských kategóriách – tréneri musia sedieť na špeciálnych miestach, aby bolo jasne vidieť, že nepomáhajú. Uvažuje sa s jeho legalizáciou v juniorských súťažiach.
- e) **správanie** sa hráčov – najmä medzi súpermi – nie voči rozhodcom ale voči protihráčom, problém to začína byť už u mladších hráčov – treba ísť tvrdo po správaní, aby sa naučili, čo smú a čo nie.
- f) **ball handling** – hranie s loptou – mnohé diskusie o pravidlách odbitia lopty (deep dish setting – je to v mnohých prípadoch „ťahák“ a tým chyba!!!)
- g) **označovanie podávajúceho hráča** číslami – pre hladký priebeh stretnutia je to nevyhnutnosť

- h) **podanie a clona** – ak prijímajúci hráč zdvihne ruku a druhý sa mu neuhne, je to na sankciu. Zároveň po clone musí nasledovať sankcia pre hráča, avšak treba si byť istý.
- i) **Signalizácia TO hráčom** – **hráč musí jasne signalizovať rukami oddychový čas**
- j) **dochvíľnosť** príhodu na stretnutie, dodržiavanie protokolu, prestávok medzi stretnutiami – rozhodca musí byť na kurte pred začiatkom oficiálnej rozcvičky
- k) **na webe dostupný casebook** – **bolo by vhodné ho dostať do slovenčiny (platí aj pre volejbal)!!!**
- l) dôkladná **kontrola ihriska** pred stretnutím
- m) **protokol o proteste, protokol o dopade lopty, protokol pri zranení (medical delay)**

Hranie s loptou

Tri druhy situácií:

- a) **„dvoják“ (double contact)** – najdôležitejšie je to, ako posúdiť, či ide alebo nejde o „dvoják“. Často sa to posudzuje na počte otočení lopty po odbití. Na počte otočení však v zásade vôbec nezáleží, nemá sa to používať ako definitíva posudzovania. Ide najmä o časový rozdiel medzi kontaktom jednej a druhej ruky. Aj tu je dôležitá spolupráca medzi prvým a druhým rozhodcom – v niektorých pozíciách môže druhý rozhodca pomôcť, avšak nesmie naliehať!
- b) **„nesená/držaná lopta“ (carried ball)** – posudzuje sa čistota a trvanie dotyku. Z roka na rok sa predlžuje trvanie kontaktu pri nahrávke. Rozhodca si musí byť istý prvým a posledným momentom kontaktu hráča s loptou. Na to musí rozhodca zaujať tú najvýhodnejšiu pozíciu. Definuje sa to ako čas medzi začatím kontaktu a pustením lopty. Niekedy dochádza len k sledovaniu lopty smerom dolu a potom k prudkému odbitiu. Toto je OK. Ak však je lopta v kontakte počas celého času – ide o nesenú loptu. Ak sa úplne mení smer, ide väčšinou o ťahák. Veľmi dôležitá je jednotnosť a rovnaká úroveň posudzovania u jedného rozhodcu, na jednom turnaji i počas jednej sezóny!
- c) **Hard driven ball** (odbitie lopty po prudkom údere protihráča) – predtým sa to volalo **hard spiked ball**, teraz však nie len po prudkom smeči, ale aj po silnom bloku. Ide o to, že hráč nemá čas reagovať, pohnúť sa za loptou... Problém môže nastať, keď sa pustí hrať lopta, ktorá vôbec nebola tvrdo zahraná protihráčom. V tomto prípade je dôležitá poloha hráča na ihrisku. V zásade sa posudzuje reakčný čas, ktorý je závislý na rýchlosti lopty a vzdialenosti hráča od miesta odbitia.

Hranie s loptou nie je dôvodom na uplatnenie Protokolu o proteste

Útočný úder –nesmie byť zahraný „ulievkou“ alebo prstami horným odbitím, ak trajektória letu lopty nie je kolmá na rovinu pliec.

Súčasný kontakt nad sieťou – môže dôjsť k pridržaniu, ale je dôležité posúdiť, či jeden z protihráčov tú loptu „nedotlačil“ do súčasného odbitia. V tom prípade ide o chybu – nesená lopta!

Pri blokovaní nesmie byť lopta ťahaná – treba si dať na to pozor.

Zdržiavanie hry

Medzi rozohrávkami je priestor pre 12 s interval, ale podľa hernej situácie sa môže tento interval aj predĺžiť.

Pri proteste hráčov treba akceptovať iba jednu žiadosť – celý proces má 4 časti:

- 1) rozhodca má akceptovať iba 1 žiadosť o vysvetlenie
- 2) vysvetlenie má byť zásadne vo volejbalovej terminológii podľa pravidiel. V prípade potreby je možné požiadať čiarového, resp. druhého rozhodcu o zopakovanie signalizácie

- 3) požiadať hráča, či chce uplatniť protokol o proteste
- 4) požiadať hráčov, aby pokračovali v stretnutí.

Celé by to nemalo trvať dlhšie ako 20 sekúnd!

Ball mark protocol (protokol o dopade lopty)

1. Akceptovanie procesu prvým rozhodcom
2. Druhý rozhodca a čiarový idú k miestu odtlačku
3. Verifikácia miesta dopadu a odtlačku – treba sa spýtať, či čiarový videl dotyk s čiarou – ak videl, netreba hľadať otláčok!
4. Druhý rozhodca informuje prvého rozhodcu
5. Prvý rozhodca vynesie konečný verdikt – ak treba, udelí sankciu hráčovi.

Je potrebné zabrániť, aby hráči narušili odtlačok lopty. Nikto sa ho nesmie dotknúť, ani čiarový rozhodca, treba ho ukazovať prstom, nie zástavkou!

Kritériá posudzovania „deep dish set“.

Kedy je nahrávka správna a kedy chybná?

Lopta musí byť odbitá čisto, nesmie byť držaná alebo nesená. Odrazit' sa môže ktorýmkoľvek smerom. Výnimka: pravidlo 13.4.2 a) a b) (lopta držaná po prudkom údere protihráča; lopta držaná protihráčmi nad sieťou).

V plážovom volejbale existuje niekoľko jedinečných techník na posudzovanie nahrávky a prihrávky. Rozhodca musí v prvom rade správne chápať charakter týchto kontaktov, pričom sústrediť sa musí na počiatočný moment dotyku a následne na okamih uvoľnenia lopty, čím stanovuje trvanie dotyku hráča s loptou počas odbitia (napr. pri deep dish set) alebo technickú správnosť alebo čistotu odbitia (napr. dvojité odbitie).

Rozhodca musí byť pri posudzovaní odbití lôpt stály a rovnaký, pričom rozlišovať musí držanú loptu i dvojité odbitia. Zvláštnu pozornosť treba venovať predĺženému kontaktu s loptou (deep dish setting). Je veľmi dôležité, aby použité a určené kritériá neumožnili jednému z družstiev zvláštnu výhodu a poskytl im možnosť dlhšieho času na spracovanie lopty a tým aj väčšiu kontrolu a kvalitu útoku.

Technika posudzovania charakteru odbitia lopty

Cieľom tejto časti je popísať spôsoby posudzovania hrania s loptou, ktoré môže rozhodca použiť, aby správnejšie a rovnomernejšie posudzoval hranie hráčov. Tieto techniky sa väčšinou používajú len nestálo a v niektorých prípadoch veľmi slabo. Často sa stáva, že dvojité hranie je posudzované príliš prísno, na rozdiel od držanej lopty, ktorá sa často posudzuje veľmi slabo, čo vedie k predĺženým kontaktom s loptou.

Medzi hlavné kritériá posudzovania ťahanej/držanej lopty patrí:

- a) Kľúčovým momentom posudzovania držanej lopty pri nahrávke zostáva trvanie (dĺžka, čas) dotyku s loptou. Príliš dlhý kontakt umožňuje hráčom nespravodlivú výhodu počas stretnutia a mala by byť striktno označená za chybu!
- b) Otáčanie alebo jeho chýbanie by sa nemalo používať ako konečná forma posudzovania pískania alebo nepískania chyby, t.j. nie je správne tvrdiť, že ak sa lopta točí, ide o chybu. K otáčaniu môže dôjsť aj z iných dôvodov.
- c) Poloha alebo pozícia hráčov pred, počas a po odbití by sa nemala posudzovať ako konečná. Kľúčovou stále zostáva čistota dotyku, ktorú sleduje rozhodca.
- d) Zvuk hrania s loptou by a tiež nemal posudzovať ako kritérium, ktoré znamená alebo neznamená chybu.
- e) Rozhodcovia sa musia sústrediť na trvanie dotyku s loptou. Toto je základom pôvodu chyby. Trvanie dotyku s loptou, ktoré je príliš dlhé, sa musí odpískať ako chyb –

držaná lopta. Toto trvanie je definované ako rozdiel medzi počiatočným dotykom a okamihom uvoľnenia lopty.

- f) Dôležité je, aby rozhodcovia dokázali udržať rovnakú hladinu posudzovania čistoty hry počas celého stretnutia.
- g) Rozhodcovia, najmä však prvý rozhodca, môže v snahe o zlepšenie a presnejšie posúdenie hrania s loptu meniť svoju pozíciu.
- h) Môže sa stať, že rozhodca nebude schopný jasne vidieť akciu hrania s loptou. V takomto prípade je výhodná spolupráca s druhým rozhodcom (ak je na stretnutí prítomný).
- i) Druhý rozhodca by mal spolupracovať s prvým rozhodcom tak, že využíva malé naznačenia rukami. Malo by sa tak diať čo možno najdiskrétnejšie a len medzi dvoma rozhodcami. Druhý rozhodca nesmie v žiadnom prípade naliehať na prvého rozhodcu, aby akceptoval jeho signalizáciu.

Nešportové správanie

Ak hráč diskutuje (naliehavo) pred rozhodnutím rozhodcu o chybe – mal by byť najskôr len ústne napomenutý. Ak sa to opakuje – napomenutie žltou kartou, ak sa to opakuje – do pokračuje sa stále červenou – penalizácia.

Pri trestoch treba zvažovať stupeň previnenia, napr. silu kopnutia do lopty (do voľnej zóny, do hľadiska). Keďže nechceme na ihrisku takéto správanie, musí sa to riešiť okamžite a jasne pre všetkých zainteresovaných. Hráči musia jasne vedieť, čo za čo dostanú. T.j. ak odkopne loptu prudko ako vyjadrenie nespokojnosti – je to penalizácia (ČK).

Nepodpísanie zápisu na turnaji sa rieši ich diskvalifikáciou z turnaja.

Ak sa hráč správa hrubo, dostať musí okamžite ČK (penalizáciu). Ak sa to zopakuje – vylúčenie (ŽČK).

Ak mal v prvom sete slovné napomenutie, ŽK alebo ČK, v ďalšom sete ide od začiatku – nekumuluje sa trest!!!

Ak sa hráč neuhne pri clone, považuje sa to za nešportové správanie – verbálne upozornenie, potom ŽK a potom ČK...

Niektoré otázky a odpovede z predchádzajúcich seminárov:

1. Aká je interpretácia „aktívneho bloku“ a ako by to mal rozhodca posudzovať? Je to jasné hráčom a ako by mal rozhodca ozrejmiť toto rozhodnutie hráčom?

Lopta smerovala po zlej nahrávke súperovho hráča na stranu brániaceho sa družstva. Blokár vidiac, že lopta je časťou aj nad jeho stranou, agresívne zablokoval loptu, pričom ju jemne pridržiaval a zmenil jej smer mimo brániaceho sa hráča. Aké kritériá by mal rozhodca uplatniť pri posúdení dotyku na bloku?

Dôležité je v prvom rade posúdiť, či lopta bola na strane blokára alebo išlo o zakázané hranie v priestore súpera nad sieťou. Ďalej sa treba zamerať na charakter dotyku s loptou počas blokovania – lopta sa nesmie pridržiavať, povolený je len krátky dotyk a zmena smeru!

2. Podávajúci hráč a odráža na podanie z priestoru mimo zóny podania za predĺžením bočnej čiary. Môže druhý rozhodca odpísať takúto chybu?

V momente podania zmenil druhý rozhodca svoju pozíciu tak, že videl prijímajúcich i podávajúcich hráčov. Podávajúci hráč podával z priestoru mimo zóny podania a druhý rozhodca odpísal a označil chybu. Je toto rozhodnutie správne?

Nie je to v jeho právomoci. Môže však informovať o tom prvého rozhodcu. Je veľmi dôležitá spolupráca prvého s druhým rozhodcom – naznačovanie, nie však naliehanie druhého rozhodcu!

3. Ak je kameraman na hracej ploche a hráčovi jeho prítomnosť zabráni v hre s loptou, aké by malo byť rozhodnutie rozhodcu?

Počas stretnutia medzi družstvom NOR a AUS podával hráč družstva NOR. Lopta po prijímaní hráča AUS letela do blízkosti ukazovateľa skóre do priestoru mimo hracej plochy. Jeho spoluhráč videl, že lopta letí vysoko a že má šancu ju ešte zahrať. Rýchlo sa rozbehol smerom za loptou. V tom momente, keď chcel zahrať loptu, podávač lopty natiahol ruky a chytil ju. Prvý rozhodca nariadil opakovanie rozohrávky. Rozhodol správne?

Správne – musí dať novú loptu, nakoľko podávač nesmie prekážať v hre. T.j. nesmie ísť aktívne za loptou. Preto sa rozohrávka musí opakovať. To isté platí aj pre kameramana. Tento však na hracej ploche vôbec nemá byť prítomný.

4. Hráč odbije loptu a táto sa dotkne:

- a) stromu
- b) kamery nad ihriskom (pohyblivej, boom camera)

V prvom rade treba povedať, že ihrisko musí byť jednotné a rovnaké pre obe strany, t.j. strom by tam nemal prekážať. Ak tomu tak je, hráčov treba upozorniť, že v prípade dotyku sa bude buď rozohrávka opakovať (ale potom vždy), alebo to bude znamenať chybu.

Ak sa lopta dotkne kamery – nakoľko je pohyblivá, malo by ísť o novú loptu.

5. Počas rozohrávky sa roztrhne čiara a nikto si to nevšimne. Aké je správne rozhodnutie rozhodcu po dopade lopty na piesok:

- a) v blízkosti imaginárnej čiary
- b) v strede ihriska?

Ak si roztrhnutie niekto nevšimol, treba rozhodnúť v oboch prípadoch. Ak to roztrhnutie naruší hru, čiarový rozhodca by mal na to upozorniť alebo to môže oznámiť hráč a rozohrávka sa potom opakuje.

6. Lopta dopadne v blízkosti čiary. Čiarový rozhodca signalizuje „out“. Súperove družstvo žiada o Ball Mark Protocol a ešte pred rozhodnutím rozhodcu hráč družstva na strane, kde padla lopta, zruší odtlačok lopty. Aké rozhodnutie/sankcie musí rozhodca spraviť/udelieť, ak si je istý/neistý tým, že lopta bola mimo ihriska?

Ak si je rozhodca istý, že bol „out“ – potvrdí „out“ plus penalizácia (ČK) súpera.

Ak si je istý, že bola „in“ – rozhodne sa „in“ a dá napomenutie (ŽK) súperovi.

Ak si nie je istý – opakovanie rozohrávky a penalizácia súpera (ČK).

Ak však hráč prejde popod sieť ešte pred rozhodnutím – okamžite penalizácia (ČK) ešte pred rozhodnutím!

Spracoval: Juraj Mokry, 10. júla 2005